

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Andrzej Duda

Warszawa, 8 listopada 2023 roku

Pani
Julia Przyłębska
Prezes Trybunału Konstytucyjnego

Uczestnicy
Zgromadzenia Ogólnego
Sędziów Trybunału Konstytucyjnego

Szanowna Pani Prezes!
Szanowni Państwo Sędziowie!

Jak stanowi art. 2 Konstytucji, Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym. Każde wybory parlamentarne po roku 1989 – nie wyłączając tegorocznych, przeprowadzonych przy rekordowo wysokiej frekwencji – dobitnie potwierdzają prawdziwość tych słów. To naród, czyli ogół obywateli, jest w Polsce suwerenem, zbiorowym podmiotem, który w sposób wolny, choć zwykle pośredni, decyduje o wszystkich sprawach publicznych, także tych najważniejszych. To Polacy mają ostatnie słowo w kwestiach dotyczących ich wspólnego losu i wielkiego, wspólnego dobra, jakim jest niepodległa Rzeczpospolita. Wyrazem woli narodu jest przede wszystkim obowiązujące prawo, z Konstytucją na czele – najwyższym aktem prawnym uchwalonym 2 kwietnia 1997 roku przez demokratycznie wybrane Zgromadzenie Narodowe, za którą opowiedzieli się obywatele w referendum 25 maja tegoż roku.

Uważam, że nigdy dość podkreślania wagi wspomnianych tu faktów. Demokratyczne instytucje, system prawa krajowego oraz implementowane do naszego prawodawstwa normy prawa międzynarodowego, w tym wspólnotowego, orzecznictwo polskich sądów i trybunałów, na czele z Trybunałem Konstytucyjnym – wszystko to powinno jak najpełniej odzwierciedlać wolę większości obywateli oraz strzec słusznych praw mniejszości. W centrum naszej myśli państwowej już od wieków stoją bowiem – i nadal stać powinny – dwie fundamentalne, komplementarne wobec siebie wartości: dobro państwa oraz prawa i wolności jednostki.

Wyrazem troski o te wartości w przypadku Trybunału Konstytucyjnego musi być zawsze najwyższa staranność, z jaką rozstrzyga on sprawy dotyczące bezpośrednio obywateli – ich życia i bezpieczeństwa, godności i swobód, rodziny i pracy, codzienności i sytuacji wyjątkowych. Na barkach sędziów Trybunału Konstytucyjnego spoczywa ogromnie odpowiedzialne zadanie orzekania o zgodności ustaw z Konstytucją – ustaw, których wagi dowodzi już sam fakt, iż stały się przedmiotem kontroli konstytucyjnej.

W roku 2022 oraz bieżącym nie brak rozstrzygnięć Trybunału odzwierciedlających jego znaczenie jako organu państwowego, który służy obywatelom, chroniąc spójność porządku prawnego. Jako przykład można tu wskazać wyrok z 13 grudnia 2022 roku dotyczący podstaw wydawania przez starostów decyzji administracyjnych w sprawie zatrzymania prawa jazdy tym kierowcom, którzy przekroczyli dopuszczalną prędkość o więcej niż 50 km/h na obszarze zabudowanym lub przewozili pasażerów w liczbie większej niż dopuszczalna. Trybunał uznał, że sama informacja organu kontroli ruchu drogowego o ujawnieniu popełnienia wspomnianych czynów zabronionych nie może być podstawą do zastosowania sankcji wobec domniemanego sprawcy oraz że również w tego typu sprawach rzeczywisty przebieg zdarzenia musi być udokumentowany i dowiedziony zgodnie z zasadą prawdy materialnej.

Godny wzmianki jest też wyrok z 4 lipca 2023 roku w sprawie dotyczącej definicji budowli w rozumieniu ustawy o podatkach i opłatach lokalnych. Trybunał trafnie wskazał, że tak istotne elementy konstrukcji podatku jak jego przedmiot, tj. to, co należy opodatkować, powinny być jasno i niedwuznacznie uregulowane w samej ustawie podatkowej – zamiast odsyłania do wadliwej, nieprecyzyjnej definicji występującej w ustawie Prawo budowlane. Praktycznym skutkiem tego wyroku będzie możliwość wznowienia prawomocnie zakończonego postępowania dotyczącego opodatkowania budowli oraz otwarcie drogi do uzyskania zwrotu podatku nadpłaconego.

Innym proobywatelskim rozstrzygnięciem jest wyrok z 11 maja 2023 roku, w którym Trybunał orzekł o niekonstytucyjności ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami we fragmencie dotyczącym dopuszczenia ujęcia nieruchomości jako zabytku nieruchomego w gminnej ewidencji zabytków. Trybunał uznał, że ustawowej możliwości ograniczenia prawa własności takiej nieruchomości powinna towarzyszyć ustawowa gwarancja możliwości ubiegania się przez właściciela o zachowanie dotychczasowego zakresu tego prawa.

Oprócz rozwiązywania konkretnych problemów uczestników obrotu prawnego orzeczenia utwierdzają i wzbogacają również szeroko pojętą kulturę prawną w naszym kraju. Zwiększają wśród obywateli poczucie sprawiedliwości i bezpieczeństwa prawnego, a także zaufanie do państwa oraz identyfikację z nim. Dziękuję Paniom i Panom Sędziom za działania w tym kierunku. Niezwykle ważne jest, aby Trybunał Konstytucyjny funkcjonował w pełni kompetentnie i z pełnym poszanowaniem reguł wynikających z obowiązującego porządku prawnego, w szczególności z postanowień Konstytucji.

Trybunał Konstytucyjny jest obecnie i zapewne będzie w przyszłości w centrum uwagi opinii publicznej. Nie może to jednak prowadzić do naruszania autorytetu Trybunału jako jednej z najważniejszych instytucji chroniących podstawowe zasady demokratycznego ustroju państwa. Misję Trybunału Konstytucyjnego, strzegącego zgodności przyjmowanych regulacji prawnych z ustawą zasadniczą, uważam za niezmiernie ważną także z punktu widzenia głowy państwa, na którą art. 126 ust. 2 Konstytucji nakłada obowiązek czuwania nad przestrzeganiem jej postanowień. W tym kontekście opinie i spostrzeżenia wyrażane w orzeczeniach Trybunału są dla Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej niezwykle cenne i pomocne.

Nadto pragnę przypomnieć, że rolą Trybunału Konstytucyjnego jest również rozstrzygnięcie kwestii dotyczących nadrzędności Konstytucji w kontekście regulacji wynikających z umów wiążących Polskę w ramach funkcjonowania Unii Europejskiej. Uprawnienia prawotwórcze organów Unii Europejskiej nie mogą prowadzić do pozbawienia państwa polskiego uprawnień w zakresie kształtowania regulacji prawnych.

Życząc Państwu udanych obrad, wyrażam nadzieję i oczekiwanie, że zachowując dbałość o wysoki poziom merytoryczny oraz sprawność prac Trybunału Konstytucyjnego, wszyscy Państwo będą dawać przykład wierności najwyższym standardom etycznym i zawodowym oraz zabiegania o najwyższe prawo, jakim jest dobro naszej Rzeczypospolitej.

Z wyrazami szacunku

